https://doi.org/10.65295/ifjusag202406

SZÉKELY LEVENTE[1]

Új politikai nemzedék?

A magyarországi fiatalok problémaérzékelése és politikai aktivitása

Absztrakt

A tanulmány a nagymintás ifjúságkutatás alapján vizsgálja, hogy a magyarországi fiatalok problémaérzékelése, politikai érdeklődése és részvétele egy új politikai nemzedék kialakulására utal-e. Az eredmények szerint a nemzedéki problématérképet az egzisztenciális tényezők, különösen az anyagi nehézségek, a bizonytalanság, a céltalanság és a lakhatás határozzák meg, miközben 2020-hoz képest általánosan erősödtek a fiatalok aggodalmai. Noha a választási hajlandóság határozottan növekedett, és a 2026-os választásokon győztes párt már 2024-ben is jelentős támogatottsággal bírt, a politika iránti érdeklődés összességében keveset változott, az ideológiai elmozdulások pedig nem rajzolnak ki egységes irányt. Bár más kutatások alapján erősödött a nemzedéki feszültség érzékelése, az ellentétek elsősorban személytelen és online terekben jelennek meg, nem pedig a családon belül, és nem kifejezetten politikai kérdésekben. A 2026-os választási fordulatban a fiatalok szerepe jelentős volt, de az eredmény összességében nem értelmezhető tisztán generációs lázadásként.

Kulcsszavak: politikai nemzedék, problémaérzékelés, politikai érdeklődés, politikai részvétel, nemzedéki feszültség

1 Habilitált egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem.

Bevezetés

A 2026-os országgyűlési választásokat követően a fiatalok politikai részvétele a kampányidőszakhoz képest is fokozottabb figyelmet kapott. A választások előtti érdeklődés érthető: új nemzedék lépett a szavazópolgárok közé, amelynek politikai preferenciái először váltak közvetlenül érzékelhetővé. A kormányzat kihívói számára az első szavazók nem először testesítették meg a változás reményét az elmúlt négy ciklus során, ezek a várakozások azonban korábban beteljesületlenek maradtak. 2026-ban a tizenhat éven át kormányzó politikai erő látványos vereséget szenvedett, amelyben nemcsak az első szavazóknak, hanem általában a fiataloknak is jelentős szerepük volt. Feltehetjük a kérdést, hogy vajon rajtuk múlt-e? A Republikon 2026. májusi felmérése alapján a 18–39 évesek között háromszor akkora volt a Tisza Párt, mint a Fidesz–KDNP támogatottsága. Az ellenzéki fölény ugyanakkor nem korlátozódott a hagyományosan fiatalnak tekintett választói korcsoportokra: a Tisza támogatottsága a 40–59 évesek körében is több mint kétszerese volt a Fidesz–KDNP támogatottságának, és még a 60 év felettiek között is 15 százalékpontos előnyt ért el.[2]

Az elmúlt években világszerte – így Magyarországon is – erősödött a politikai polarizáció. A választásokon versengő politikai erők eltérő világképei nemcsak a pártrendszereket osztják meg, hanem a társadalmi kapcsolatokat is, feszültséget teremtve egyének és csoportok között. Ezek a tendenciák különösen az online nyilvánosságban érhetők tetten, mivel a közösségi média a politikai kommunikáció egyik legfontosabb színterévé vált. Ez akkor is így van, ha azok a platformok, amelyek egykor a demokratikus részvétel bővítését és a véleményszabadság erősítését ígérték, ma egyre inkább a dezinformációval, a gyűlöletbeszéddel és az ideológiailag zárt visszhangkamrákkal kapcsolódnak össze.

Jelen írás azt vizsgálja, hogy a magyar társadalomban érzékelhető feszültségnek van-e nemzedéki és azzal összekapcsolódó politikai dimenziója, továbbá a választást követően indokolt-e új politikai nemzedékről beszélni, milyen karakterjegyekkel jellemezhető ez a nemzedék, és mit mutathatnak meg mindebből a 2024-es nagymintás ifjúságkutatás részletes adatsorai.

Politikai nemzedékek és generációs feszültség

A mindennapokban a generációk többnyire születési évjáratokhoz rendelt címkeként jelennek meg, tudományos megközelítésük azonban összetettebb és feltételekhez kötött. Mannheim[3] megkülönböztette a közös történeti helyzetet, az abból

2 Republikon Intézet 2026.

3 Mannheim 1928.

kialakuló tényleges generációs összefüggést és az egy nemzedéken belül eltérő módon reagáló generációs egységeket. Ebből következik, hogy az azonos életkor vagy az olyan gyűjtőnevek, mint a *Z* generáció, önmagukban nem bizonyítják egy politikai nemzedék létét. Ahhoz közös, a formálódás éveiben átélt történeti tapasztalat, annak kollektív értelmezése és valamilyen tartós politikai orientáció vagy cselekvési minta is szükséges.[4] Az egy kohorszhoz tartozók ráadásul nem szükségképpen alkotnak homogén politikai közösséget: ugyanazon tapasztalatokkal egymással versengő generációs egységek is kialakulhatnak.[5]

A nemzedéki értelmezés legfontosabb módszertani nehézsége az életkori, időszaki és kohorszhatások szétválasztása. Az életkori hatás az életút egy adott szakaszához kapcsolódik: a fiatal felnőttek mobilabbak, gyakrabban tanulnak, később teremtenek önálló egzisztenciát, és lazábban kapcsolódnak a politikai intézményekhez. Az időszaki hatás minden korosztályt egyszerre érintő eseményből, például gazdasági válságból, járványból, háborúból vagy egy kiélezett választási kampányból fakad. Kohorszhatásról[6] akkor beszélhetünk, ha a hasonló életkorban átélt történeti körülmények tartósan megkülönböztetik az adott csoportot más korcsoportoktól. Egyetlen keresztmetszeti adatfelvétel ezért képes életkori különbséget kimutatni, de önmagában nem alkalmas annak eldöntésére, hogy ez a különbség életciklusból vagy sajátos nemzedéki szocializációból ered. A 2000 óta négyévenként ismétlődő magyar ifjúságkutatások idősorai kínálnak ugyan összehasonlítási lehetőséget, a biztos oksági elkülönítéshez azonban hosszabb idősorokra, felnőtt kontrollcsoportokra és életkor-időszak-kohorsz elemzésekre lenne szükség. Ezek segítségével dönthető el, hogy a fiatalok és az idősebbek közötti különbség generációs törést jelent, vagy az életút, a politikai kínálat és az adott választás mozgósító erejének együttes következménye.

A politikai orientációk kialakulásában a család, az iskola, a kortárscsoportok és a média egyaránt szerepet játszanak. A korábbi panelvizsgálatok arra mutatnak rá, hogy a szülők és gyermekeik politikai nézetei közötti folytonosságot erősíti, ha a családban a politikai álláspontok világosak, és rendszeresen beszélgetnek közéleti kérdésekről.[7] Ez a folytonosság nem egyszerű másolás: a fiatalok az örökölt értékeket saját tapasztalataik, kortárskapcsolataik és az aktuális politikai környezet alapján újraértelmezik. A magyar kutatások ugyancsak a család elsődleges szerepét emelik ki, miközben az iskola demokratikus részvételre felkészítő funkciója és a szervezeti tagság gyenge marad.[8] Ha a fiatalok többsége politikai kérdésekben is inkább egyetért szüleivel, az gyengíti egy éles, családokon áthúzódó generációs

4 Uo.
5 Braungart–Braungart 1986.
6 Grasso 2014.
7 Jennings–Niemi 1981.
8 Csákó 2004; Oross 2016; Székely 2024.

konfliktus lehetőségét, még akkor is, ha aggregált szinten eltér a fiatalabb és idősebb korcsoportok pártpreferenciája.

A szülők szerepét a politikai szocializációban a digitális médiakörnyezet nem váltja fel, noha a politikai információk leginkább online személyes hálózatokban, influenszereken, rövid videókon és platformok algoritmikus ajánlórendszerein keresztül érkeznek. A hálózati fiatal polgár modellje szerint a politikai érdeklődés kevésbé kötődik tartós szervezeti tagsághoz, és nagyobb szerepet kap az önkifejezés, az ügyalapú azonosulás és a személyre szabott részvétel.[9] Ez azonban nem teszi a fiatalokat egységes politikai nemzedékké. Ugyanazok a platformok eltérő politikai közösségekhez vezethetnek, és a digitális részvétel társadalmi egyenlőtlenségeket is újratermelhet a tudás, az érdeklődés és a kapcsolati erőforrások különbségei mentén.[10]

A fiatalok politikai aktivitásáról szóló vitát jelentősen befolyásolja, hogy mit tekintünk részvételnek. Ha kizárólag a párttagságot, a kampánymunkát és a választási részvételt nézzük, az apátia képe rajzolódik ki. A tágabb megközelítések ugyanakkor a petíciót, a tüntetést, a fogyasztói bojkottot, az önkéntességet, valamint az online közéleti tartalmak létrehozását és terjesztését is figyelembe veszik.[11] Farthing[12] ezért az „apolitikus fiatal" és az „új módon aktív fiatal" szembeállításának meghaladását javasolja. A két jelenség egyszerre létezhet: valaki elutasíthatja az intézményes politikát, miközben egy konkrét, személyesen releváns ügyben gyorsan mozgósítható.

A magyar szakirodalomban ezt a szelektív, ügyvezérelt aktivitást ragadja meg a „racionális lázadás" fogalma. Szabó és Oross[13] szerint a tartós politikai távolságtartás mellett kialakulhatnak olyan helyzetek, amikor a fiatalok közvetlen érintettséget érzékelnek, és úgy látják, hogy jogaik, lehetőségeik vagy jövőjük kerülhet veszélybe. Ez a megközelítés összekapcsolja a problémaérzékelést a politikai aktivitással: nem minden aggodalom vezet cselekvéshez, de azok az ügyek, amelyek egyszerre személyesek, kollektíven értelmezhetők és elérhető cselekvési csatornához kapcsolódnak, mobilizáló erővé válhatnak. A politikai szereplők számára azonban a kulcskérdés mégis az, hogy ez a mobilizáló erő szavazatokra váltható-e. A közösségi média csökkenti a véleménynyilvánítás, a kapcsolatépítés és a mozgósítás költségeit, de az online aktivitás nem szükségképpen fordul át offline részvételbe. A kutatások összességében pozitív, de többnyire mérsékelt kapcsolatot találnak a közösségimédia-használat és a részvétel között; a hatás erősen függ attól, hogy a platformhasználat információkereső, társas vagy kifejezetten politi-

9 Loader–Vromen–Xenos 2014.

10 Sloam 2014.

11 Ekman–Amnå 2012; Theocharis–Van Deth 2018; Weiss 2020.

12 Farthing 2010.

13 Szabó–Oross 2017.

kai jellegű.[14] Bennett és Segerberg[15] „konnektív cselekvésként" írja le az új típusú aktivizmust, amelyben a digitális hálózat és kommunikáció maga is szervezőerővé válhat. Ez megkönnyíti a gyors, decentralizált mobilizációt, ugyanakkor nem garantál tartós szervezetet, közös programot vagy intézményes politikai hatást.

Ez a tartóssághiány a fiatalok problémaérzékelésében is megjelenik: a visszatérő bizonytalanság, céltalanság, a lakhatási nehézségek és a közösséghiány mind összefügg a felnőtté válás átalakulásával. A késő modern ifjúsági életutak kevésbé lineárisak, miközben a strukturális kockázatokat az egyének egyre inkább személyes döntési problémaként élik meg.[16] A bizonytalan jövő a hosszú távú tervezés helyett a kivárást, a fenntartott rugalmasság stratégiáját erősíti. Ez segít értelmezni azt a látszólagos ellentmondást, hogy a fiatalok saját jövőjüket viszonylag optimistán ítélhetik meg, miközben nemzedékük helyzetét vagy a társadalmi környezetet kiszámíthatatlannak látják. A személyes optimizmus és a kollektív bizonytalanság nem zárják ki egymást, és politikai következményük sem automatikus. A problémaérzékelés politikai jelentősége attól függ, hogy az érintettek az adott nehézséget egyéni kudarcként vagy közös, politikailag alakítható ügyként értelmezik. A politikai érdeklődés növekedése önmagában még nem bizonyít stabil nemzedéki orientációt; jelezhet erős időszaki hatást is, amelyet egy válság, új politikai szereplő vagy kiélezett választási helyzet vált ki.

A politikai érdeklődés élénkülése nem feltétlenül eredményez generációs szembenállást, ahogyan a politikai polarizáció és a nemzedéki feszültség sem feltétlenül járnak együtt. Továbbá az, hogy a fiatalok másként szavaznak, mint az idősek, nem jelenti szükségképpen azt, hogy saját szüleikkel is politikai konfliktusban állnak. A generációk közötti feszültség szubjektív érzékelését, a tényleges politikai preferenciakülönbséget és a személyes konfliktust érdemes külön kezelni.

A 2024–2025-ben több országban megjelenő, gyakran Z generációs tiltakozásként leírt mozgalmak fontos összehasonlítási pontot kínálnak, de óvatossággal kezelendők. A bangladesi, kenyai, nepáli, indonéziai, szerbiai és más mobilizációkban közös a fiatal résztvevők magas aránya, a digitális koordináció, a korrupcióval és társadalmi igazságtalansággal kapcsolatos elégedetlenség, valamint a decentralizált szerveződés. Kimenetelük ugyanakkor eltérő, és a tiltakozások mögött sajátos nemzeti, gazdasági, intézményi és demográfiai feltételek állnak.

A tanulmány szempontjából mindez három következménnyel jár. Először is az „új politikai nemzedék" tézisét nem egyetlen választás vagy egyetlen életkori bontás alapján, hanem tartós orientációk, sajátos problémaérzékelés és jellegzetes részvételi repertoár együttes jelenlétével lehet alátámasztani. Másodszor a magyarországi 2026-os választás fiatalok körében mért ellenzéki túlsúlyát érdemes

14 Boulianne 2015; Xenos–Vromen–Loader 2014.

15 Bennett–Segerberg 2012.

16 Furlong–Cartmel 2007; Leccardi 2005.

összevetni a középkorú csoportok viselkedésével: ha a politikai fordulat széles életkori koalícióban jelentkezik, akkor inkább időszaki mobilizációról, mint tiszta generációs törésről beszélhetünk. Harmadszor a nemzedéki feszültség politikai jelentőségét csak a családon belüli véleményátadás, a konfliktusok helyszíne és a közös politikai cselekvés vizsgálatával együtt lehet megítélni.

A generációs karakter empirikus megragadásának egyik lehetséges kiindulópontja annak vizsgálata, hogy maguk a fiatalok milyen problémákat látnak saját nemzedékükben, és ezek miként változtak az elmúlt időszakban. A nagymintás ifjúságkutatás következőkben bemutatott adatai alapján kirajzolódó generációs tapasztalat értékelésekor az egyes adatfelvételek időszaki körülményeit – a gazdasági válságot, a világjárványt, az inflációt és a lakhatási költségek emelkedését –, valamint a kérdezési mód változását is figyelembe kell venni.

Nemzedéki problématérkép és aggodalmak

A magyarországi nagymintás ifjúságkutatás idősorai a jövővel kapcsolatos bizonytalanság erősödését és az anyagi nehézségek tartós jelenlétét mutatják a fiatalok körében. A 2024-es adatfelvétel szerint az anyagi nehézségek, a bizonytalanság, a jövő kiszámíthatatlansága és a céltalanság jelentették a legégetőbb generációs problémákat. A problématérképen szerepelnek olyan ügyek is, amelyeket a média napirenden tart, a fiatalok mégsem sorolják őket nemzedékük legégetőbb kérdései közé. Ilyen például a klímaváltozás, amelyet az anyagi nehézségekhez képest alig említenek a legégetőbb problémák között. A háborús fenyegetettség szintén évek óta a média egyik legfontosabb témája, láthatóan mégsem tartozik azok közé a problémák közé, amelyeket a 15–29 évesek különösen égetőnek éreznek saját nemzedékükre vonatkozóan.

Figyelemre méltó, hogy a problématérkép első felében zömmel olyan dolgok szerepelnek, amelyek a külső körülményekre vonatkoznak, azonban a sorrend tíz legfontosabb problémája között megtaláljuk a család válságát, a párkeresési nehézségeket és a baráti társaságok hiányát is.

1. ábra: A 15–29 évesek legégetőbb problémája[17] (%)

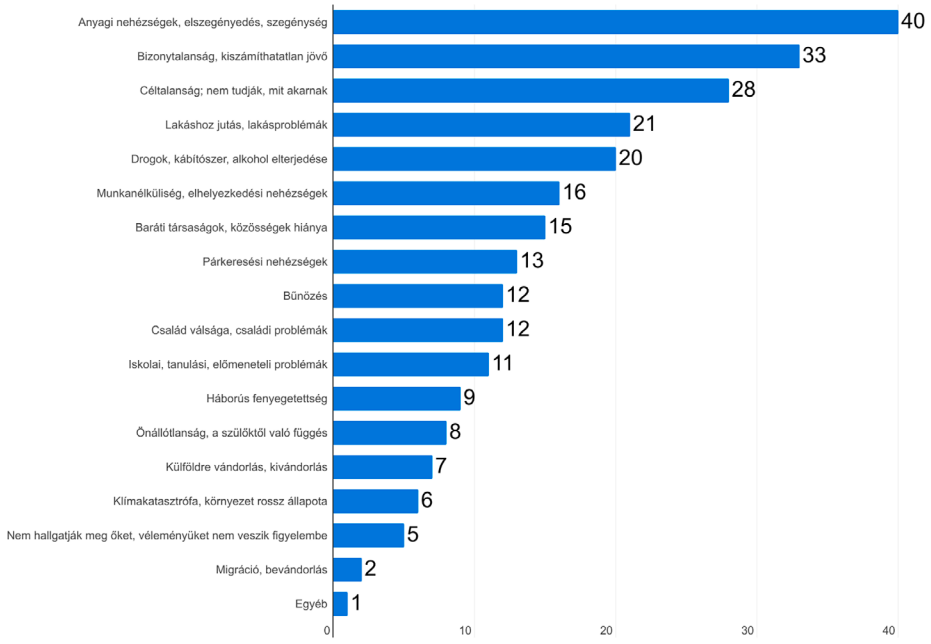

Forrás: *saját szerkesztés*

A trendek alapján három alapvető megállapítást tehetünk. Egyrészt a problémasorrend elején állandó ügyek vannak, amelyek helyzete alig változott az elmúlt másfél évtizedben. Másrészt megjelentek új problémák, miközben korábbiak kikerültek a legfontosabbak közül. Harmadrészt egyes elemek a legfontosabbak között maradtak, de a sorrendben elfoglalt helyük megváltozott. 2008-ban az ifjúság legégetőbb problémája a munkanélküliség volt, amely az évek során folyamatosan leértékelődött, és 2016-tól már csak a hatodik helyen szerepelt. Az anyagi nehézségeket ugyanakkor a fiatalok folyamatosan az első két hely valamelyikére sorolták, a bizonytalanság pedig 2016-tól szintén az első két hely egyikén szerepelt. Míg 2020-ban – és egy kisebb mintán végzett vizsgálat szerint még 2023-ban is – a bizonytalanságot érezték a fiatalok a legégetőbb problémának,[18] 2024-ben az anyagi nehézségek minden más problémát háttérbe szorítottak. Ez a változás a romló gazdasági mutatók társadalmi vetületét jelzi.

17 Kérdés: „Ön szerint ma Magyarországon mi az ifjúság legégetőbb problémája?" Bázis: $n_{2024} = 3580$, említések százalékos megoszlása a legfeljebb három említésből

18 Kiss-Kozma–Székely 2023.

2020-ban egy új probléma jelent meg a problématérkép legfontosabb kihívásai között: a baráti társaságok és közösségek hiánya. A már említett 2023-as vizsgálat is megerősítette ennek jelentőségét, és a friss, 2024-es adatok alapján továbbra is a leggyakrabban említett problémák között szerepel. A céltalanság 2016 óta stabilan a problémasorrend harmadik helyén áll; ez a jövő kiszámíthatatlanságával összekapcsolódva ugyanannak a jelenségnek két oldalát mutatja. A 2024-es adatok a lakhatást is az elsők közé emelték: ez rögtön a negyedik helyre került a listán.

A problématérkép trendelemzése ráirányítja a figyelmet arra, hogy a magyarországi fiatalok percepcióit alapvetően a strukturális bizonytalanság, az egzisztenciális sérülékenység és a perspektívahiányból fakadó nehézségek alakítják. A problémák sorrendjének változását az elmúlt másfél évtized gazdasági, társadalmi és kulturális átalakulásaival összefüggésben vizsgálva a következő megállapításokat tehetjük. A munkaerőpiaci helyzet kedvező átalakulására a negatív folyamatok esetében tapasztalhatóhoz hasonló gyorsasággal reagált az ifjúság. Míg a 2008-as gazdasági válság időszakában a fiatalok számára a munkához jutás jelentette a legnagyobb kihívást, addig az elmúlt években a foglalkoztatottság javulása és a munkaerőhiány következtében ez a probléma háttérbe szorult. A munkaerőpiaci esélyek javulása ugyanakkor nem jelentette az egzisztenciális bizonytalanság megszűnését, csupán annak átalakulását: a hangsúly a munka hiányáról a megélhetés minőségére és stabilitására helyeződött át. Ezt jelzi az anyagi nehézségek tartósan kiemelkedő szerepe, és ezt erősíti a lakhatási problémák 2024-es előretörése is. A lakhatás megjelenése a legfontosabb problémák között összefügghet az ingatlanárak és az albérleti költségek növekedésével, az önálló életkezdés kitolódásával, valamint azzal, hogy a fiatalok egyre nehezebben tudják elérni a társadalmi felnőttség státuszát, annak ellenére, hogy az elmúlt másfél évtizedben a magyar kormányzat számos intézkedéssel segítette a fiatalok családalapítási és lakhatási terveit.

A bizonytalanság és a céltalanság tartós jelenléte mélyebb társadalmi és kulturális folyamatokra utal. A gyorsan változó gazdasági és technológiai környezet, a válságok sűrűsödése, valamint a kiszámítható életutak gyengülése alapvetően befolyásolja, hogy a fiatalok képesek-e hosszú távra tervezni. A bizonytalanság és a céltalanság érzete részben az objektív körülményekre adott reakció, részben pedig olyan közös nemzedéki tapasztalat lehet, amely az identitásba épülve meghatározhatja a jelenlegi ifjúsági nemzedéket.

A baráti társaságok és közösségek hiányának előtérbe kerülése részben a koronavírus-járvány társadalmi hatásaira vezethető vissza. A pandémia időszaka különösen érzékenyen érintette a fiatalokat, mivel életkorukból fakadóan a kortárskapcsolatok és közösségi élmények kiemelt jelentőségűek számukra. A személyes kapcsolatok korlátozása ugyanakkor rámutatott arra is, hogy a digitális kapcsolattartás nem képes teljes mértékben helyettesíteni az offline közösségi élményeket,

ezért a személyesség felértékelődött.[19] A személyes kapcsolódások hiányának tartóssága arra utal, hogy a közösségek a járványt követően sem tudtak teljesen regenerálódni. Összességében a 2024-es problématérkép azt mutatja, hogy a fiatalok problémái továbbra sem köthetők kizárólag klasszikus gazdasági indikátorokhoz: az önálló életkezdés és az anyagi biztonság mellett a kiszámíthatóság és a célok megtalálása is meghatározó az ifjúság számára.

1. táblázat: Az ifjúság legégetőbb problémája, 2008–2024[20, 21]

Sorrend	2008	2012	2016	2020	2024
1.	Munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek	Pénztelenség, szegénység, elszegényedés, létbizonytalanság	Anyagi nehézségek, létbizonytalanság, szegénység, elszegényedés	Bizonytalanság, kiszámíthatatlan jövő	Anyagi nehézségek, elszegényedés, szegénység
2.	Pénztelenség, szegénység, elszegényedés, létbizonytalanság	Kilátástalan, bizonytalan jövő	Bizonytalanság, kiszámíthatatlan jövő	Anyagi nehézségek, elszegényedés, szegénység	Bizonytalanság, kiszámíthatatlan jövő
3.	Kilátástalan, bizonytalan jövő	Munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek	Céltalanság, nem tudják, mit akarnak	Céltalanság, nem tudják mit akarnak	Céltalanság, nem tudják mit akarnak
4.	Drogok, kábítószerek elterjedése	Céltalanság, nem tudják, mit akarnak	Drogok, kábítószerek elterjedése	Baráti társaságok, közösségek hiánya	Lakáshoz jutás, lakásproblémák
5.	Céltalanság, nem tudják, mit akarnak	Drogok, kábítószerek elterjedése	Alkohol elterjedése	Drogok, kábítószer, alkohol elterjedése	Drogok, kábítószer, alkohol elterjedése
6.	Bűnözés	Bűnözés	Munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek	Munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek	Munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek
7.	Lakásproblémák	Fiatalok általános rossz helyzete	Bűnözés	Bűnözés	Baráti társaságok, közösségek hiánya

Forrás: *saját szerkesztés*

19 Székely–Veszelszki 2021.

20 Kérdés: „Ön szerint ma Magyarországon mi az ifjúság legégetőbb problémája?" Bázis: $n_{2008, 2012, 2016, 2020} = 8000$; $n_{2024} = 3580$, sorrend

21 A problématérkép vizsgálata az évek során többször is változott, mind a kérdés tartalmát, mind a módszerét illetően. Fontosabb változtatások érintették az egyes itemeket, a kérdésfeltevés módját (felsorolt vagy spontán válaszlehetőségek, rögzített válaszok száma) és technikáját (papíros vagy gépes adatfelvétel) egyaránt. 2024-ben a lehetséges válaszlehetőségeket a kérdezőbiztosok nem olvasták fel, csak rögzítették, legfeljebb három itemet.

A problématérkép nem nyújt közvetlen információt a fiatalok aggodalmairól, hiszen nem a megkérdezett saját, hanem az ifjúság legégetőbb problémája áll a fókuszban. A saját nemzedékre vonatkozó percepcióban természetesen hangsúlyosan jelen vannak az egyéni és a közvetlen környezetben tapasztalt problémák. A teljesebb kép érdekében azonban érdemes ezt a megközelítést kiegészíteni a félelmek vizsgálatával, amellyel a nagymintás ifjúságkutatás rendszeresen foglalkozik. A jövővel kapcsolatos félelmek sorrendjét a rossz kormányzás és a gazdasági válság vezeti. A 15–29 évesek 60 százaléka tartott attól 2024-ben, hogy a politikusok rosszul kormányozzák az országot. Egy következő világgazdasági válságot 55 százalékuk tartott aggasztónak, továbbá hasonló mértékű volt a félelem egy világháborútól vagy a klímaváltozástól. Beszédesek azok a tényezők is, amelyek a legkevésbé aggasztják a fiatalokat. A mesterséges intelligencia várható hatásai miatt a megkérdezettek 40 százaléka aggódott. Ebben az esetben az aggódók és a nem aggódók aránya nagyon hasonló volt, míg a többi kérdésben általában többen fejeztek ki aggodalmat, mint ahányan nem tartottak az adott veszélytől.

A 2024-es kutatásban új elemként helyet kaptak a listán a társadalmi egyenlőtlenségek, a demokrácia leépülése és a nemzeti identitás elvesztése is. Az új elemek közül a társadalmi egyenlőtlenségek aggasztották leginkább a fiatalokat (50 százalék). A demokrácia leépülése vagy a nemzeti identitás elvesztése valamivel kevesebb magyarországi fiatalt aggasztott, de ezekben az esetekben is többségben voltak azok, akik aggodalmuknak adtak hangot.

2. ábra: Félelmek 2024-ben[22] (%)

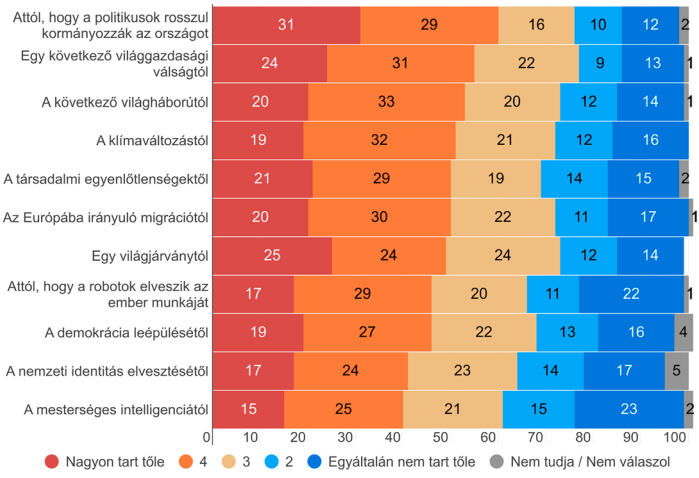

Forrás: *saját szerkesztés*

22 Kérdés: „Ön mennyire tart általánosságban a következőktől? Kérem, hogy egy 1-től 5-ig terjedő skála segítségével válaszoljon, ahol az 1-es azt jelenti, hogy egyáltalán nem tart, míg az 5-ös azt, hogy nagyon tart." Bázis: $n_{2024} = 895$

Tanulságos lehet az összevetés a 2020-as kutatással, amely részben eltérő tartalommal, de ugyanúgy az egyes félelmeket véletlenszerűen felsorolva vizsgálta ezt a kérdéskört. Az összehasonlítás alapján elmondható, hogy szinte minden vizsgált potenciális veszély esetében alacsonyabb félelmet regisztráltunk 2020-ban, vagyis 2024-re összességében emelkedett az aggodalom a magyarországi fiatalok körében.[23] Egy kivételt találunk: a világjárványtól való félelem a világjárvány közepén, 2020-ban ugyanolyan magas volt, mint 2024-ben. További területeken kisebb, mások esetében nagyobb mértékben nőtt az aggodalom. A klímaváltozással kapcsolatban a két legmagasabb skálaérték összevont adatai között 5 százalékpontos különbséget találunk 2020 és 2024 között. Egy következő világgazdasági válságtól 2024-ben egynegyedével, attól pedig, hogy a politikusok rosszul kormányozzák az országot, egyharmadával többen tartottak, mint négy évvel korábban. Az Európába irányuló migrációtól közel másfélszer akkora arányban tartottak 2024-ben, mint 2020-ban. Az igazán látványos különbséget azonban a mesterséges intelligenciával, egy következő világháborúval, illetve a robotok munkaerőpiaci hatásával kapcsolatos aggodalmak területén látjuk: 2024-ben közel kétszer annyian tartottak ezektől a veszélyektől, mint 2020-ban. A háború miatti aggodalmak növekedését indokolhatja az adatfelvétel idején is sok áldozatot követelő orosz–ukrán háború, illetve a gázai háború. A digitális technológiával kapcsolatos aggodalmakra a média napirendje kínálhat magyarázatot. Korábbi vizsgálatban láthattuk, hogy a mesterséges intelligencia tematizáló ereje meghaladja más jelentős társadalmi kérdések – például a migráció, a mentális egészség vagy a klímaváltozás – nyilvánosságbeli jelenlétének megítélését.[24] A 2026-os országgyűlési választás eredményeinek ismeretében logikusan következtethetnénk arra, hogy a rossz kormányzás miatti aggodalom fokozódása az ellenzékre szavazó fiatalok egyik indikátora volt; amint azonban később látni fogjuk, az összefüggés nem ennyire egyértelmű. A 2024-es új elemek, így a társadalmi egyenlőtlenségek, a demokrácia leépülése és a nemzeti identitás elvesztése esetében korábbi adatokkal nem rendelkezünk, ezért csupán a nagyságrend és a sorrend tájékoztathat, amelyek alapján két megállapítást tehetünk: egyrészt ezek nem a legjelentősebb aggodalmak a fiatalok számára, másrészt az egyes félelmek egy 20 százalékos sávban helyezkednek el, ami azt erősíti, hogy a válaszok egyfajta általános aggodalmat ragadnak meg, azonban a mindennapokban aktívan átélt félelemérzetre következtetni mindebből kevésbé lehet.

23 Az eltérő mértékű emelkedés a módszertani okokat, például a más kérdéskörnyezet hatását ugyan nem zárja ki, de a hipotézist gyengíti.

24 Székely 2025.

3. ábra: Aggodalmak 2020-ban és 2024-ben[25] (%)

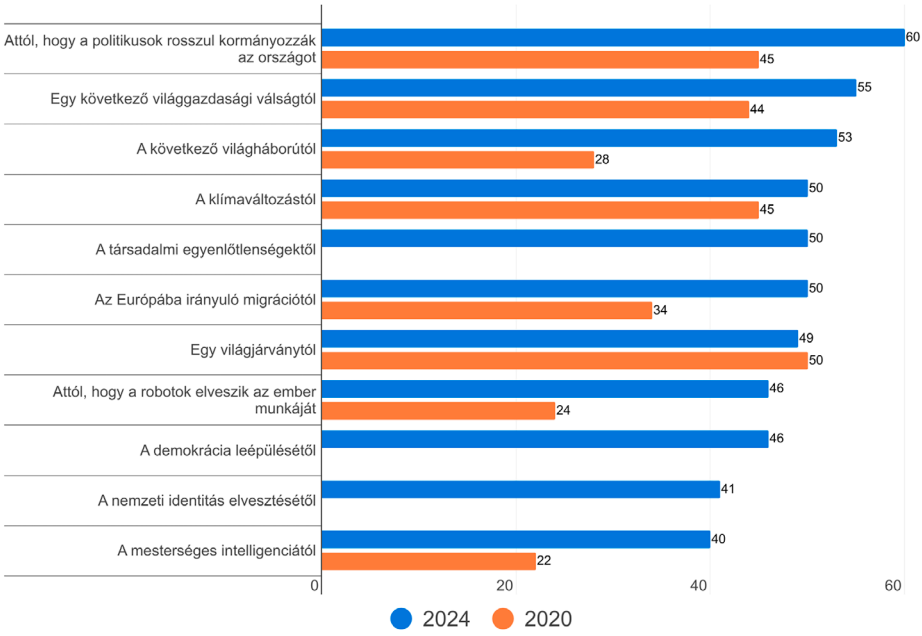

Forrás: *saját szerkesztés*

A fiatal generációk politikai aktivitása

Robert D. Putnam[26] a társadalmi tőke csökkenéseként azonosítja azt a folyamatot, amely a tagságon alapuló szerveződések visszaesésében érhető tetten. Az elmúlt évtizedekben ennek Magyarországon a nagymintás ifjúságkutatás vonatkozó adatsoraiban is tanúi lehettünk: a hagyományos politikai részvételi formák háttérbe szorultak, miközben új részvételi formák jelentek meg, elsősorban a digitális térben. 2024-ben a 15–29 évesek mindössze 11 százaléka kapcsolódott az előző egy év során bármilyen közösséghez. Mivel a fiatalok körében különösen látványos a hagyományos szerveződési formák elutasítása és a digitális folyamatok erősödése, vita tárgyát képezi, hogy apolitikusabbá váltak-e, vagy éppen ellenkezőleg: új típusú aktivitásuk erősebb politikai részvételt jelent.[27] A legutóbbi magyarországi

25 Kérdés: „Ön mennyire tart általánosságban a következőktől? Kérem, hogy egy 1-től 5-ig terjedő skála segítségével válaszoljon, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem tart, míg az 5-ös azt, hogy nagyon tart.” Bázis: $n_{2020} = 2000$; $n_{2024} = 895$; az 5-ös „nagyon tart” és a 4-es „tart tőle” válaszok összevonásának százalékos aránya

26 Putnam 2000.

27 Szabó–Oross 2021.

parlamenti választás kampánya és annak eredménye egyaránt az online és offline politikai mobilizáció erősödésére utal.

A politikai érdeklődés növekedését a nagymintás ifjúságkutatás adatai is rögzítették. Az ezredforduló óta eltelt időszakban a 15–29 éves magyar fiatalok politikai érdeklődése rendre elmaradt az ötfokozatú skála középértékétől. A koronavírus-járvány idején felvett 2020-as adatok azonban a politikai érdeklődés erősödését mutatták, és ezt a legutóbbi, 2024-es adatfelvétel eredményei is megerősítik. Noha az átlagos érdeklődés ebben az esetben is elmarad a skála számtani középértékétől, a trend az érdeklődés egyértelmű fokozódását mutatja. A 2024-es kutatásból az is látszik, hogy a politika fogalma továbbra is hordoz pejoratív jelentésárnyalatot, hiszen a közéleti kérdések és társadalmi problémák iránti érdeklődés skálaátlaga 3,78, ami jóval magasabb a politika iránti érdeklődés átlagánál.

4. ábra: Politikai érdeklődés[28] (átlagok)

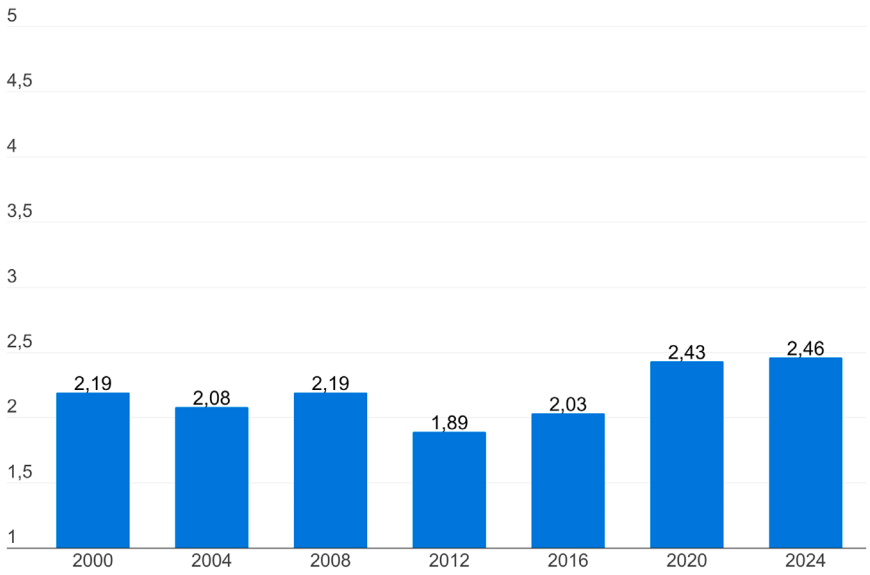

Forrás: *saját szerkesztés*

A korábbi kutatások szerint a magyarországi fiatalok politikai szocializációjában a család tölti be a központi szerepet; ezen belül az apák és az anyák hatása a fiatalok politikai nézeteire közel azonos. A családon kívül a kortárscsoport is hatást

28 Kérdés: „Mennyire érdekli Önt a politika? Kérem, egy 1-től 5-ig terjedő skála segítségével válaszoljon, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem érdekli, az 5-ös pedig azt, hogy nagyon érdekli!"
Bázis: $n_{2000,\ 2004,\ 2008,\ 2012,\ 2016,\ 2020} = 8000$; $n_{2024} = 3580$

gyakorolhat a fiatalok nézetrendszerére, politikailag aktív barátok azonban csak kevesek életében vannak. Ez arra utal, hogy a közéleti kérdésekben elsősorban a szülők jelentik a fiatalok viszonyítási pontját. A nagymintás ifjúságkutatás rendre arra is rámutatott, hogy a fiatalok alapvetően egyetértenek szüleikkel, és képesek azonosulni szüleik életelveivel. Mindez ellentmond a fiatalokhoz gyakran társított lázadó attitűdnek. Az elmúlt időszakban a csendesség-lázadás dilemmájával sokat foglalkoztak a kutatók. Egy Janus-arcú ifjúságkép bontakozott ki, amelyet részben apolitikus, passzív attitűd, részben a politikai részvétel új formái és egyfajta, konkrét közéleti kérdésekben megjelenő racionális lázadás jellemez.[29] Nemzetközi léptékben is látszik a politikai részvétel hagyományos, intézményesült formáinak visszaszorulása.[30] Fontos megjegyezni, hogy a politikai részvétel fogalma, a választásokon való részvételen túl, számos további aktivitási formát is magában foglal. Idetartozik például a politikai rendezvényeken és demonstrációkon való részvétel, a politikai szereplőkkel kezdeményezett kommunikáció, valamint a civil és társadalmi szerveződésekben megvalósuló aktív szerepvállalás.[31] A szakirodalomban továbbra is vita tárgya, hogy a kortárs fiatal generációk politikai értelemben apolitikusabbá váltak-e elődeikhez képest, vagy éppen ellenkezőleg, az új típusú politikai részvételi formák révén fokozott aktivizmus jellemzi őket. Mind a nemzetközi, mind a magyarországi kutatások között találhatók olyan eredmények, amelyek a politikai passzivitás, illetve az átalakuló politikai részvétel tézisét támasztják alá. Farthing[32] amellett érvel, hogy meg kell haladni a két megközelítés közötti dichotómiát, mivel a fiatalok politikához való viszonyában az apolitikusság és az új típusú aktivizmus mintázatai egyidejűleg vannak jelen. Az empirikus kutatások ugyanakkor következetesen rámutatnak arra, hogy az életkor előrehaladtával nő a politikai részvételi potenciál, vagyis a fiatalabb korosztályok általában alacsonyabb szintű politikai aktivitást mutatnak az idősebbeknél.[33]

A nagymintás ifjúságkutatás friss adatai szerint a közéleti érdeklődés megélénkülését nem követte az ideológiai értékvilág egyirányú elmozdulása. A 2016-os állapothoz képest 2020-ban azt figyelhettük meg, hogy a fiatalok inkább a liberális és baloldali értékek, valamint a mérsékelt hozzáállás felé mozdultak el. A 2024-es adatok azonban e trendek ellenkezőjét mutatják: kifejezetten erősödött a konzervatív, jobboldali értékeket választók aránya a 15–29 évesek között. Emellett jelentősen nőtt a magukat radikálisként azonosítók aránya is 2020-hoz képest. Ezzel együtt a nemzeti önrendelkezés tekintetében a nemzetek feletti kormányzás hívei jóval többen voltak 2024-ben, mint 2020-ban, ami lényegében kiegyenlített helyzetet eredményezett a nemzeti és a nemzetek feletti pólus között.

29 Szabó–Oross 2017.
30 Smets 2016.
31 Szabó–Kern 2011.
32 Farthing 2010.
33 Plutzer 2002.

5. ábra: Ideológiai karakter[34] (%)

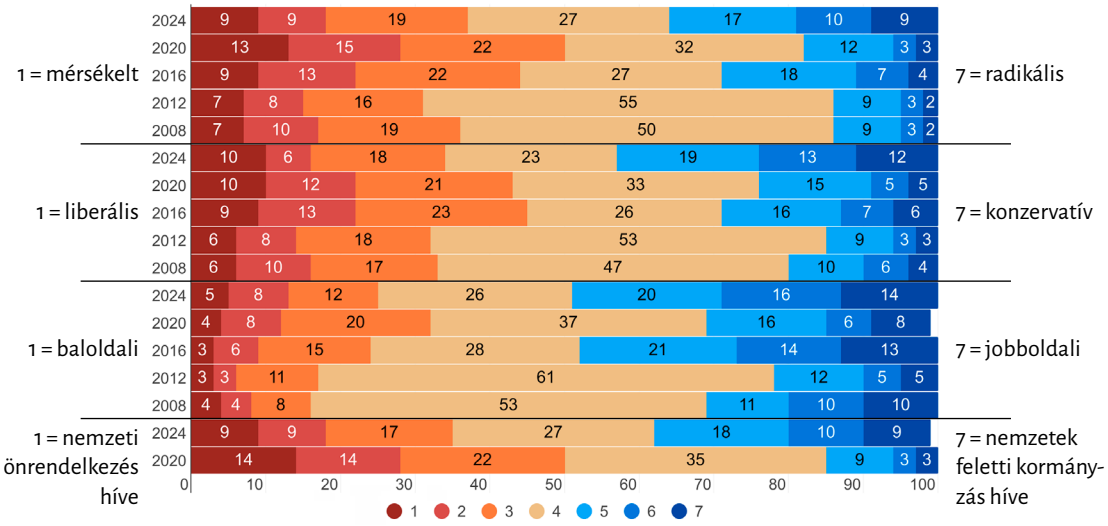

Forrás: *saját szerkesztés*

A 2024-es adatfelvétel eredményei szerint a várható választói aktivitás jelentősen különbözött a négy évvel korábbitól: az egy következő vasárnapi szavazáson részvételüket biztosra ígérők aránya közel két és félszeresére növekedett (14-ről 34 százalékra), a valószínű részvétellel együtt pedig megközelítette a kétharmadot. Ehhez két további szempontot érdemes hozzátenni. Egyrészt a 2024-es európai parlamenti választáson saját bevallása szerint a fiatalok 57 százaléka vett részt; ha csak az életkoruk alapján választásra jogosultakra szűkítünk, ez az arány 71 százalék. A másik szempont pedig az a tény, hogy a 2026-os választáson minden eddiginél magasabb arányban vettek részt fiatalok. A Medián 2026. januári felmérésében szereplő, a 18–29 évesekre vonatkozó 90 százalék feletti biztos részvételi szándékot azonban továbbra is érdemes fenntartásokkal kezelni, hiszen a 30 év alattiak tényleges választási részvételéről nem áll rendelkezésre hivatalos korcsoportos adat.

34 Kérdés: „Kérem, jellemezze önmagát az alábbi tulajdonságpárok segítségével!"
Bázis: $n_{2008,\ 2012,\ 2016,\ 2020} = 8000$; $n_{2024} = 3580$

6. ábra: Szavazási hajlandóság[35] (%)

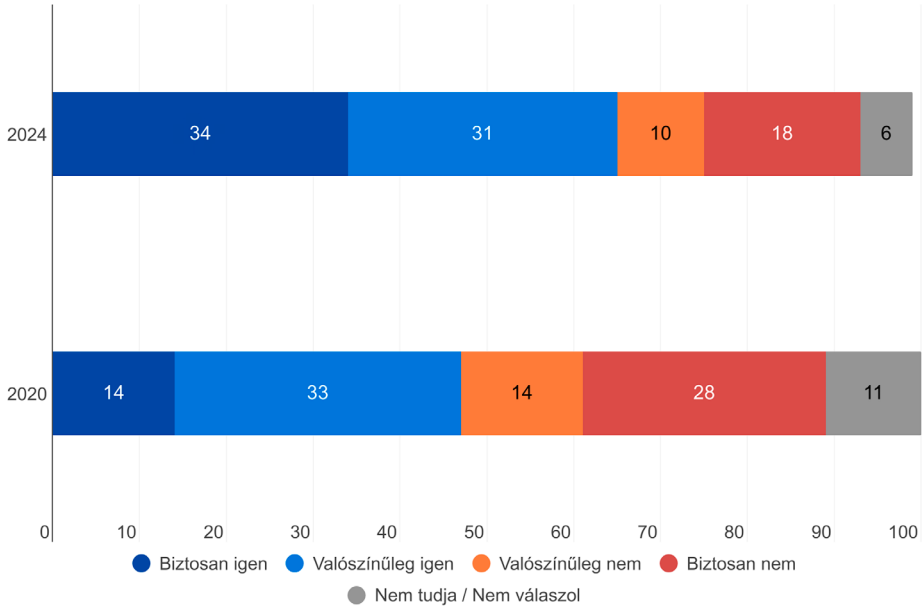

Forrás: *saját szerkesztés*

A 2024 őszén mért pártpreferenciák már egyértelműen jelezték, hogy a nyár eleji európai parlamenti választáson komoly sikert elérő új ellenzéki formáció kihívói szerepbe került: a pártot választók 36 százaléka a „Tisza (Tisztelet és Szabadság Párt, Magyar Péter pártja)" választlehetőséget jelölte meg. Ezek az adatok ugyanakkor még kormánypárti többséget mutattak (40 százalék), miközben a többi párt együttes támogatottsága 24 százalék volt. Fontos hozzátenni, hogy a megkérdezettek jelentős része (40 százalék) nem adott érdemi választ, ezért a pártpreferencia-adatokat önmagukban nem érdemes értelmezni. Mindazonáltal ezek és a fentebb bemutatott adatok arra utalhatnak, hogy az ifjúság politikai érdeklődése, aktivitása és ellenzéki attitűdje 2020-hoz képest erősödött; a nemzedéki feszültség vizsgálatára azonban ezek az eredmények önmagukban nem alkalmasak.

35 Kérdés: „Ha most vasárnap parlamenti választást tartanának (és jogosult volna szavazni), Ön elmenne-e szavazni?" Bázis: $n_{2020} = 2000$; $n_{2024} = 3580$

Füstjelek egy új politikai nemzedék érkezéséhez

A nemzedéki feszültségekről szóló viták különösen a választások közeledtével erősödnek fel. A 2026-os országgyűlési választást megelőzően is sokan feltételezhették, hogy a fiatalok kormánykritikus attitűdje döntően befolyásolja majd az eredményt. A választási adatok és az utólagos elemzések azonban arra utalnak, hogy a politikai különbségek nem írhatók le egyszerű generációs törésként.

Az Ifjúságkutató Intézet reprezentatív felmérései[36] szerint 2022 és 2025 között erősödött a nemzedéki ellentétek érzékelése. A 2025 végén készült, 15–39 éveseket vizsgáló online adatfelvételben a válaszadók kétharmada számolt be arról, hogy ellentétet érzékel a fiatalabb és az idősebb generációk között, ami az érzékelt megosztottság növekedését jelzi a 2022-es állapothoz képest. A részletesebb vizsgálatból kiderült, hogy a generációs konfliktusok elsősorban személytelen vagy közvetett interakciós terekben jelennek meg, például a közösségi médiában, közlekedési eszközökön vagy más nyilvános helyeken. Munkahelyi tapasztalatról a válaszadók kevesebb mint fele, családon belüli konfliktusról pedig körülbelül egyharmada számolt be. Az eredmények a közösségi média konfliktuserősítő szerepére utalnak: a generációs ellentétek ott válnak a leginkább láthatóvá, ahol idegenek vagy egymástól társadalmilag távol álló csoportok találkoznak. A közvetlen kapcsolatokban, különösen a családban, jóval mérsékeltebb a megosztottság.

Az ellentétek politikai természetének vizsgálata ugyancsak árnyalja a generációs konfliktusról alkotott képet. A 2022-ben első alkalommal szavazók többsége ugyanúgy voksolt, mint a szülei, ami a család politikai szocializációban betöltött meghatározó szerepét mutatja.[37] A nagymintás ifjúságkutatás eredményei szerint a 15–29 évesek életmódjuk és politikai irányultságuk tekintetében is inkább azonosulnak szüleikkel, mintsem elutasítják nézeteiket.[38] A 2024-es adatok ezt megerősítik: a 15–29 éves válaszadók közel nyolctizede politikai kérdésekben többé-kevésbé egyetért szüleivel, csakúgy, mint 2020-ban vagy 2016-ban.

36 Székely 2026b.
37 Székely 2024.
38 Székely 2021.

7. ábra: Politikai egység és megosztottság a családban[39] (%)

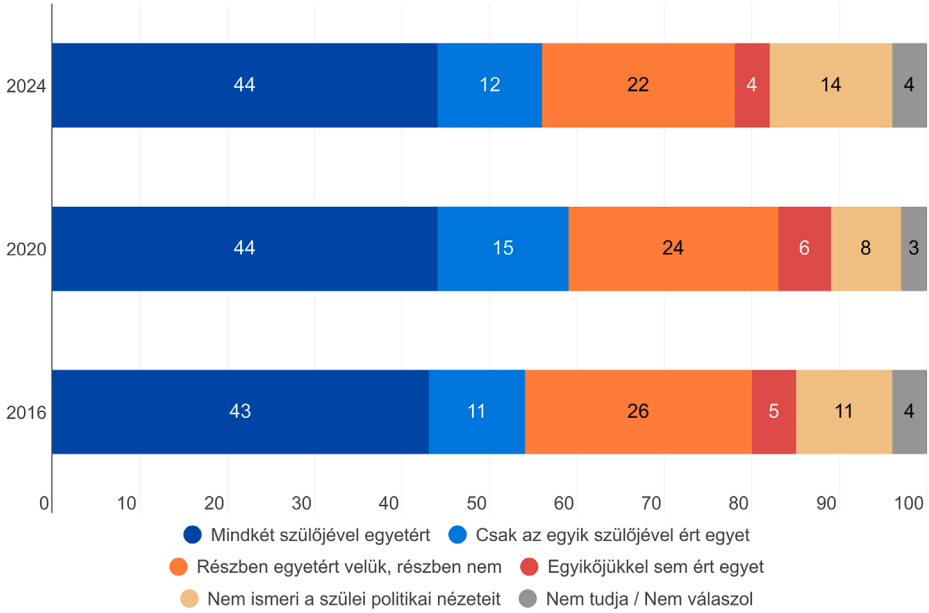

Forrás: *saját szerkesztés*

A politikai témák – ahogyan azt a korábbi kutatásokban is láthattuk – leginkább a családi beszélgetések során fordulnak elő, bár a baráti, ismerősi környezetben is hasonlóan gyakoriak. Az oktatási környezetben ehhez képest kevésbé jellemző, hogy politikai témák kerülnek elő. Fontos felhívni a figyelmet a nagyarányú válaszmegtagadásra: az iskolai tanórákra vonatkozó kérdésre minden második, jelenleg iskolai tanulmányokat folytató megkérdezett nem válaszolt.

39 Kérdés: „Politikai kérdésekben Ön mennyire ért egyet a szüleivel?" Bázis: $n_{2016,\ 2020} = 8000$; $n_{2024} = 3580$

8. ábra: Politikai témák az interperszonális kapcsolatokban[40] (%)

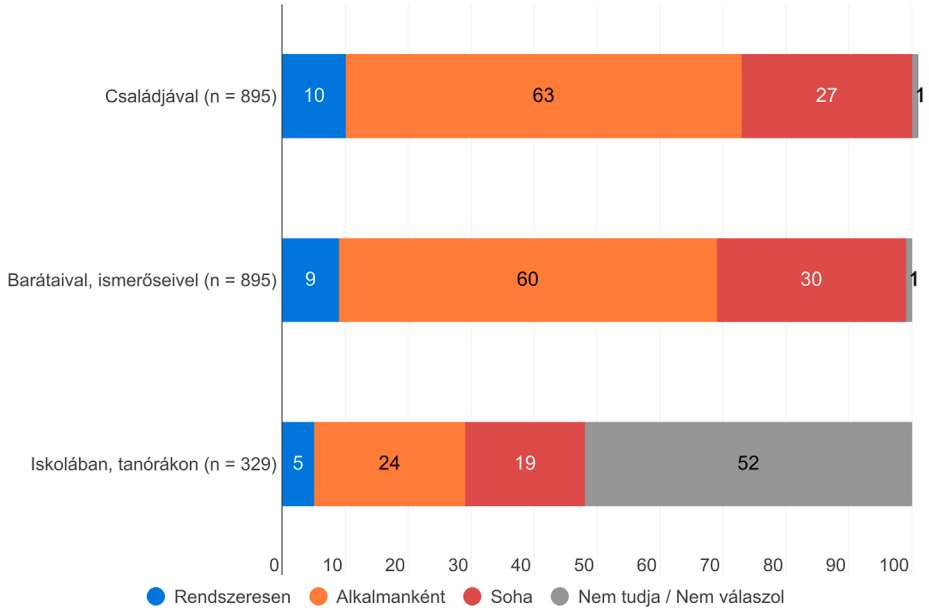

Forrás: *saját szerkesztés*

Egy 2024 őszén készült kutatás alapján nem lehet megbízhatóan előre jelezni egy másfél évvel későbbi parlamenti választás eredményét. Nagyobb társadalmi folyamatok, például egy generációs léptékű átalakulás vagy közelgő kultúraváltás jeleit azonban már érdemes lehet vizsgálni.

A fiatal választók a 2026-os országgyűlési választásokon az ellenzéki győzelem egyik legerősebben mobilizált és leginkább kormánykritikus csoportját alkották, de eredményfordító hatásuk csak akkor igazolható, ha nélkülük más lett volna a választás győztese, vagy másképp alakulnak a mandátumarányok. Ha az ellenzék a középkorú és idősebb csoportokban is többséget szerzett, a választás inkább több korosztályt átfogó időszaki mobilizációként, mint önálló generációs fordulatként értelmezhető.

A 2024-es nagymintás ifjúságkutatás tehát az előzmények – a probléma-érzékelés, az aggodalmak, az érdeklődés, az ideológia és a részvételi hajlandóság – értelmezésére használható, és megmutathatja, hogy a 2026-os ellenzéki siker előjelei érzékelhetők voltak-e már 2024-ben. A politikai érdeklődés és a választási

40 Kérdés(ek): „Milyen gyakran szokott Ön a családjával közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról beszélgetni? És a barátaival, közvetlen ismerőseivel milyen gyakran szokott közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról beszélgetni? És az iskolában (középiskolában) a tanórákon milyen gyakran beszélgetnek/beszélgettek közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról?" Bázis: n_{2024} = 895/329

részvételi szándék logikusan összefügg: a nagyobb érdeklődés biztosabb részvételi szándékkal jár együtt. A következő vasárnapi választáson biztos részvételt ígérő fiatalok átlagos politikai érdeklődése az ötfokozatú skála középértékénél magasabb (3,16; $p < 0,01$). Mivel a politika iránti érdeklődés általában alacsony, érdemes azt is tudatosítani, hogy a biztos vagy valószínű részvételt jelzők 65 százalékos csoportján belül többen vannak a politika iránt kevésbé érdeklődők (1-es és 2-es skálaérték), mint az érdeklődők (4-es és 5-ös skálaérték): előbbiek a teljes minta 25, utóbbiak 15 százalékát alkotják.

A politikai érdeklődés nem mutat igazán erős összefüggést az ideológiai háttérrel. A leginkább és a legkevésbé érdeklődők csoportja liberálisabb, míg a többi csoport konzervatívabb attitűdöt mutat ($p = 0,018$). A többi vizsgált ideológiai tengely mentén nem különbözik érdemben a politika iránti érdeklődés. Erősebb kapcsolat mutatkozik a szülők politikai véleményével való egyetértéssel: azok a fiatalok, akik csak egyik szülőjükkel vagy egyik szülőjükkel sem értenek egyet politikai kérdésekben, magasabb érdeklődést mutatnak a politika iránt (2,87, illetve 2,99), mint azok, akik alapvetően egyetértenek szüleikkel (2,58). Ugyancsak magasabb az érdeklődés azok körében, akik beszámolójuk szerint a családban, a barátok között vagy az iskolában szoktak politikai témákról beszélgetni.

A részvételi szándék ideológiai hátterében csupán a liberális-konzervatív tengely mutat szignifikáns összefüggést: a részvételüket biztosra vagy valószínűre ígérők konzervatívabbnak tartják magukat, mint azok, akik nem vennének részt egy következő választáson. A biztos részvételt erősíti a szülőkkel való politikai egyetértés: a szüleikkel politikai kérdésekben egyetértők 44 százaléka ígéri biztosra a részvételét egy következő vasárnapi választáson, míg a szüleikkel egyet nem értők körében ez az arány 30 százalék. Az is számít, hogy a politikai kérdések megjelennek-e az otthoni beszélgetésekben. A családjukban rendszeresen politikáról beszélgetők 59 százaléka ígéri biztosra részvételét, szemben azok 24 százalékával, akik otthon sohasem beszélgetnek politikáról. Hasonló összefüggést látunk a baráti beszélgetéseknél: a barátaikkal vagy ismerőseikkel politikai kérdésekről beszélgetők körében 56, az ilyen témákat kerülők között 23 százalék a biztos résztvevők aránya. A politikai témák iskolai jelenléte ugyancsak erősíti a részvételi szándékot: azoknak, akik az iskolában beszélnek politikai kérdésekről, 53 százaléka ígéri biztosra részvételét, míg azok körében, akiknél a politika nem kerül szóba, ez az arány 28 százalék. A 2024-es európai parlamenti választáson való részvétel szintén együtt jár a későbbi részvételi szándékkal: a 15–29 évesek 51 százaléka állította, hogy jogosult volt és részt vett a 2024-es európai parlamenti választáson, és valószínűsítette a 2026-os részvételét is; 21 százalékuk viszont sem 2024-ben nem vett részt, sem 2026-ban nem tervezett szavazni.

Következtetések

A tanulmány kiinduló kérdése az volt, hogy a magyarországi fiatalok 2024-ben mérhető problémaérzékelése és politikai aktivitása alapján beszélhetünk-e új politikai nemzedékről. Az eredmények nem adnak egyszerű igen vagy nem választ. A fiatalok helyzetértelmezésében, aggodalmaiban és részvételi hajlandóságában olyan változások figyelhetők meg, amelyek akár egy sajátos nemzedéki karakter kialakulására is utalhatnak. Ugyanakkor sem az ideológiai önbesorolás, sem a generációk közötti kapcsolatok, sem maga a 2026-os választási eredmény nem rajzolja meg egy homogén, az idősebb korcsoportoktól élesen elkülönülő politikai generáció karakterét.

A nemzedéki problématérkép legfontosabb változása az egzisztenciális tényezők előtérbe kerülése, így az anyagi nehézségek és a lakhatás problémái erőteljesebben jelennek meg. A munkaerőpiaci esélyek javulása középtávon sem szüntette meg az egzisztenciális bizonytalanságot, a munkához jutás helyett a megélhetés minősége, az önálló életkezdés lehetősége és a hosszabb távú tervezhetőség került a középpontba. Ugyanakkor a közösségek hiánya és a céltalanság tartós jelenléte azt is mutatja, hogy a fiatalok problémái nem szűkíthetők gazdasági mutatókra; a kapcsolati biztonság és a perspektíva hiánya ugyancsak a nemzedéki tapasztalat tartós részét képezi.

A félelmek vizsgálata nem egyetlen kitüntetett veszély megjelenését, hanem az aggodalom általános emelkedését rögzíti. A rossz kormányzás és egy újabb gazdasági válság mellett a háború, a klímaváltozás, a társadalmi egyenlőtlenségek és a technológiai változások következményei is növekvő mértékben foglalkoztatják a fiatalokat. 2020 és 2024 között az aggodalom növekedése különösen a világháború, a mesterséges intelligencia és a robotizáció esetében volt látványos. A nemzedéki problémák karakteréből és az aggodalmak erősödéséből azonban nem feltétlenül következik határozott politikai orientáció: ugyanaz a bizonytalanság eltérő ideológiai értelmezésekhez és politikai cselekvésekhez vezethet.

A politikához való viszonyban egyszerre figyelhető meg folytonosság és változás. A politikai érdeklődés 2020 után tovább emelkedett, de 2024-ben is elmaradt az ötfokú skála középértékétől. Ennél határozottabb változás mutatkozott a választási hajlandóságban: a részvételüket biztosra ígérők aránya 2020 és 2024 között 14-ről 34 százalékra, a valószínű részvétellel kiegészítve pedig 48-ról 65 százalékra nőtt. A 2024-es adatokban már egyértelműen tetten érhető a Tisza Párt kihívói szerepe is. Ez alapján a választási fordulatot nem a politikai érdeklődés ugrásszerű növekedése, hanem inkább a részvételi hajlandóság erősödése és a politikai kínálat átrendeződése készítette elő.

A 2024-es adatok megmutatták, hogy az ideológiai karakter változása nem egyirányú. Noha az adatok a jobboldali, konzervatív és radikális önbesorolások erősödését mutatják, a nemzeti önrendelkezés dimenziójában nőtt a nemzetek

feletti kormányzást támogatók aránya. Ezek a látszólag eltérő elmozdulások arra figyelmeztetnek, hogy a fiatalok politikai nézetei nem rendezhetők egyetlen hagyományos bal-jobb vagy nemzeti-globális tengely mentén. A fiatalok politikai karakterét ezért inkább az alternatívákra nyitott, ügyérzékeny és mobilizálható magatartás, mintsem egységes ideológiai profil jellemzi.

Az Ifjúságkutató Intézet kutatásai[41] szerint a nemzedéki feszültség érzékelése 2022 és 2025 között növekedett, de ez a feszültség nem elsősorban politikai természetű és nem a családon belül jelenik meg a legerősebben. A konfliktusok leggyakoribb helyszíne a közösségi média és más személytelen nyilvános tér, miközben a nagymintás ifjúságkutatás eredményei rendre azt mutatják, hogy a fiatalok nagy többsége politikai kérdésekben többé-kevésbé egyetért szüleivel. A nemzedéki ellentétek társadalmi láthatósága tehát erősödhet anélkül, hogy a származási intergenerációs kapcsolatokban törés következne be. Ez egyben azt is jelenti, hogy az online nyilvánosságban tapasztalható konfliktusokból nem lehet közvetlenül a családokon belüli politikai megosztottságra következtetni.

A 2026-os országgyűlési választáson a fiatalok szerepe kétségtelenül jelentős volt: körükben különösen erős ellenzéki fölény alakult ki. Annak megállapításához azonban, hogy a fiatalok részvételének változása mennyiben járult hozzá a politikai fordulathoz, korcsoportos részvételi adatokra is szükség lenne, és ilyen hivatalos adat jelenleg nem áll rendelkezésre. A választás eredménye mindenesetre nem elsősorban a fiatalokon múlt, hiszen az ellenzéki túlsúly nem korlátozódott a klasszikusan fiatalnak tekintett korosztályokra. Pontosabb tehát több nemzedéket átfogó időszaki mobilizációról, mint önálló ifjúsági lázadásról beszélni. Az „új politikai nemzedék" létrejöttére utaló elemek – az egzisztenciális problémák súlyának növekedése, a fokozódó aggodalom, a növekvő részvételi hajlandóság és az új politikai kihívóra való nyitottság – már láthatók. Azt azonban csak további adatfelvételek mutathatják meg, hogy ezek tartós kohorszjellemzővé válnak-e, vagy a 2020-as évek válságainak és a 2026-os választási helyzetnek az időszaki hatását tükrözik.

41 Székely 2026.

Irodalom

Bennett, W. L. – Segerberg, A. 2012: The Logic of Connective Action. *Information, Communication & Society,* 15. évfolyam, 5, 739–768. https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.670661

Boulianne, S. 2015: Social Media Use and Participation: A Meta-analysis of Current Research. *Information, Communication & Society,* 18. évfolyam, 5, 524–538. https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1008542

Braungart, R. G. – Braungart, M. M. 1986: Life-Course and Generational Politics. *Annual Review of Sociology,* 12, 205–231. https://doi.org/10.1146/annurev.so.12.080186.001225

Csákó, M. 2004: Ifjúság és politika. *Educatio,* 13. évfolyam, 4, 535–550.

Ekman, J. – Amnå, E. 2012: Political Participation and Civic Engagement: Towards a New Typology. *Human Affairs,* 22. évfolyam, 3, 283–300. https://doi.org/10.2478/s13374-012-0024-1

Farthing, R. 2010: The Politics of Youthful Antipolitics: Representing the 'Issue' of Youth Participation in Politics. *Journal of Youth Studies,* 13. évfolyam, 2, 181–195. https://doi.org/10.1080/13676260903233696

Furlong, A. – Cartmel, F. 2007: *Young People and Social Change: New Perspectives*. 2. kiadás. Maidenhead, Open University Press.

Grasso, M. T. 2014: Age, Period and Cohort Analysis in a Comparative Context: Political Generations and Political Participation Repertoires. *Electoral Studies, 33*, 63–76. https://doi.org/10.1016/j.electstud.2013.06.003

Jennings, M. K. – Niemi, R. G. 1981: *Generations and Politics: A Panel Study of Young Adults and Their Parents*. Princeton, Princeton University Press.

Kiss-Kozma, G. – Székely, L. 2023: *Ifjúság+ Öt kérdésben a magyarországi 15–39 évesekről.* Mathias Corvinus Collegium – Ifjúságkutató Intézet.

Leccardi, C. 2005: Facing Uncertainty: Temporality and Biographies in the New Century. *Young,* 13. évfolyam, 2, 123–146. https://doi.org/10.1177/1103308805051317

Loader, B. D. – Vromen, A. – Xenos, M. A. 2014: The Networked Young Citizen: Social Media, Political Participation and Civic Engagement. *Information, Communication & Society,* 17. évfolyam, 2, 143–150. https://doi.org/10.1080/1369118X.2013.871571

Mannheim, K. 1928: Das Problem der Generationen. *Kölner Vierteljahreshefte für Soziologie,* 2, 157–184.

Medián 2026: Valóban mozdíthatatlanok a Fidesz és a Tisza szavazói? *median.hu,* 2026. 01. 29. https://median.hu/2026/01/29/valoban-mozdithatatlanok-a-fidesz-es-a-tisza-szavazoi/ (letöltve: 2026. 09. 30.)

Oross, D. 2016: A magyar fiatalok politikai részvételének változása. *Metszetek,* 5. évfolyam, 4.

Plutzer, E. 2002: Becoming a Habitual Voter: Inertia, Resources, and Growth in Young Adulthood. *American Political Science Review,* 96. évfolyam, 1, 41–56. https://doi.org/10.1017/S0003055402004227

Putnam, R. D. 2000: *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York, Simon & Schuster.

Republikon Intézet 2026: Fiatalok kontra Fidesz? A pártpreferenciák életkori sajátosságai. 2026. június, *Republikon Intézet*. https://republikon.hu/media/181952/Ri_2606-Fiatalok-vs-fidesz.pdf (letöltve: 2026. 09. 30.)

Sloam, J. 2014: New Voice, Less Equal: The Civic and Political Engagement of Young People in the United States and Europe. *Comparative Political Studies,* 47. évfolyam, 5, 663–688. https://doi.org/10.1177/0010414012453441

Smets, K. 2016: Revisiting the Political Life-Cycle Model: Later Maturation and Turnout Decline among Young Adults. *European Political Science Review,* 8. évfolyam, 2, 225–249. https://doi.org/10.1017/S1755773914000460

Szabó, A. – Kern, T. 2011: A magyar fiatalok politikai aktivitása. In Bauer, B. – Szabó, A. (szerk.) *Arctalan (?) nemzedék. Ifjúság 2000–2010*. Budapest, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, 37–81.

Szabó, A. – Oross, D. (szerk.) 2017: *Csendesek vagy lázadók? – A hallgatók politikai orientációi Magyarországon (2011–2015)*. Belvedere Meridionale – MTA TK PTI. https://politikatudomany.tk.hu/uploads/files/Csendesek_vagy_lazadok.pdf (letöltve: 2026. 09. 30.)

Szabó, A. – Oross, D. 2021: „Változó világ – állandó értékek" A politikai érdeklődés és a politikai értékrend változása a Magyar Ifjúság 2020 kutatás adatainak tükrében. In Székely, L. (szerk.) *Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején. Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 eredményeiről*. Enigma2001, 211–236.

Székely, L. 2021: A járvány nemzedéke – Magyar ifjúság a koronavírus-járvány idején. In Székely, L. (szerk.) *Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején. Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 eredményeiről*. Enigma2001, 9–31.

Székely, L. 2022: A magyarországi fiatalok első legégetőbb problémája: bizonytalanság, kiszámíthatatlan jövő. In Pillók, P. – Székely, L. (szerk.) *Kívánj tizet! A magyarországi fiatalok nemzedéki önreflexiója és jövőképe*. Budapest, Nemzeti Ifjúsági Tanács Szövetség.

Székely, L. 2024: Az első voks – Az első szavazók választói magatartása. In Papházi, V. – Oross, D. – Szabó, A. (szerk.) *Csendes? Mozgalmi? Miként jellemezhető a magyar ifjúság a 21. században*. Budapest, Nemzeti Ifjúsági Tanács Szövetség, 151–168. https://yzfolyoirat.hu/index.php/yz/libraryFiles/downloadPublic/7 (letöltve: 2026. 09. 30.)

Székely, L. 2025: Jövőszcenáriók. In Kiss-Kozma, G. (szerk.) *Fénytörésben. Ifjúságképek az empirikus adatok tükrében*. Ifjúságkutató Intézet – Mathias Corvinus Collegium, 50–57. https://ifjusagkutatointezet.hu/kiadvany/fenytoresben-ifjusagkepek-az-empirikus-adatok-tukreben (letöltve: 2026. 09. 30.)

Székely, L. 2026: Generational Conflict and Consensus. In Kiss-Kozma, G. (szerk.) *Likedemocracy and Everyday Decision Making Among Hungarian Youth*. Youth Research Institute, Mathias Corvinus Collegium, 7–13. https://ifjusagkutatointezet.hu/uploads/default/0001/03/e2fb7048c00cc2dfa03511729f1b6e3334965f92.pdf

Székely, L. – Veszelszki, Á. 2021: A tartalomfogyasztás fizikai és virtuális terei. In Székely, L. (szerk.) *Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején. Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 eredményeiről*. Enigma2001.

Theocharis, Y. – Van Deth, J. W. 2018: *Political Participation in a Changing World: Conceptual and Empirical Challenges in the Study of Citizen Engagement*. New York, Routledge.

Weiss, J. 2020: What Is Youth Political Participation? Literature Review on Youth Political Participation and Political Attitudes. *Frontiers in Political Science,* 2, 1–13. https://doi.org/10.3389/fpos.2020.00001

Xenos, M. – Vromen, A. – Loader, B. D. 2014: The Great Equalizer? Patterns of Social Media Use and Youth Political Engagement in Three Advanced Democracies. *Information, Communication & Society,* 17. évfolyam, 2, 151–167. https://doi.org/10.1080/1369118X.2013.871318